

Et de eadem re Ovidius *Metamorphos.*
14. num. 816. canebat de Jove:

— Tonitruque & fulgere terruit urbem.

Justus Barac, virtutibus fulgorans, solo aspectu (id Dominu clargiente) suos hostes fugat, quos non una facies ignita & fulgorans terrebat ducis, sed multiplex, ob timorem conceprum à Sisaræs. Emphaticè ex Hebræo leges 257, *Liphne*, pluraliter sonans, ad facies; scilicet vel ad aspectus, seu conspectus ipsius Barac, perterritus Dominus Chanæos. Ac si solo aspectu, & hoc multiplicato, Baracus suos hostes terrore fulgorante penitus trucidaret. Olo enim Norvegia regis filius, ita conspectu & visu naturaliter effeuerat, teste Crantzio lib. 2. *Dania*, cap. 12. ut quod alii armis, ille oculis uigeret in hostem terrendo. Propterea ad Constantini Imperatoris laudem Panegyrista Gallicanus *Panegyri* 2. adiungebat: *Ad primum igitur aspectum majestatis tue, primumque impetum totius tui victoris exercitus hostes territi, fugatiique omnes in fluvium abidere precipites.* Quod ad primùm detorquere in Baracum licet; nam sicut illi ad Constantini aspectum territi, in Rhenum amnem præcipites corruerunt, & in uādis demersi periere: ita Chanæi exercitus attoniti ad primum Barac fulgorantis aspectum, in Cison fluvium projecti, ibi præcipites suffocantur, quorum cadavera refluxus fluminis ad litora retrudebat, ex cap. 5. *Judicum*, vers. 21.

16. Si ante Baracum, vel cum Baraco Angelus progrediebatur in prælium, quid quod Chanæi impiissimi perterriti ad cælicolæ trepidarent conspectum, & Sisara attonitus, & consternatus perierit? Nonne Angelus Domini exiens ad prosperandum ante te? Sic juxta Chaldaicam translationem. *Debora* alloquebatur Baracum, cap. 4. *Judicum*, vers. 14. Sisaram ob belluinos mores, tumque propter sui nominis etymon, *Visio equi* transfertur in nomenclatura. Baracum fulgorantem, & Angelum digladiantem vide equinus *Sisara*, & illico pavesfactus exhorruit. Sic Balaami asina, & brutum animal, (sicut etiam equus sancti Galgani Senensis) ad cælestis conspectum nuntii consternata corruit, & sub pedibus equitantis concidit, *Numer.* 22. Sic equus *Sisara* ad conspectum præfulgentis viri, seu cum vidit Angelum (eti equino & brutalis visu,) concus-

sus, & magno pavore perterritus in fugam vertitur, & mortem sibi à femina paratam invenit. Melius quam Barac, fulgorans Angelus descendebat, sepulchri Dominici ut revolveret lapidem: aspectu resplendebat ut fulgor, & impii attoniti ejus lumine concutiuntur, *Matthai* 28. vers. 3. ibi: *Erat autem aspectus ejus sicut fulgor.* Sequitur illico sequenti versiculo: *Præ timore autem ejus exterriti sunt custodes, & facti sunt velut mortui.* Angelus in custodes sepulchri haud gladium ullum evaginavit, nec eis aliquid fuit minatus: cur ad ejus conspectum sic expaverunt & timent, quandoquidem mulieres eum attendunt sedentem in dextris? *Marcus* cap. 16. vers. 5. Feminæ videntes Angelum præfulgentem, eumque virili animo intuentes, eti obstupefactæ, non exhorrent cælicolam, nec concutiuntur perterritæ: & viri custodes, animo effeminato, solummodo ad conspectum Angeli velut mortui jacent, & timore perterriti sic torpescunt: Erant enim feminæ sanctissimæ Christum quærentes: viri illi nequissimi peccatores & inimici crucis. Ergo quem ex aspectu fulgorantem feminæ non exhorrent, viri scelestissimi, vel morti proximi pertimescent. *Vir justus vel solo aspectu peccatoribus, non autem justis, gravis ac molestus est;* aiebat S. Chrysostomus *tomo 4. sup. epist. 2. ad Corinthios*, cap. 12. *homil. 28.* Idcirco Psaltes non solum Dei nomine, sed etiam sui, & cuiuslibet justi, psal. 54. vers. 27. canebat: *Divisi sunt ab ira vultus ejus.* Ubi rō vultus, non est pluralis nominativi casus, sed genitivi singulare: attendentes enim viri improbi vultus zelosi viri & justi severitatem, non modò contremiscunt, sed omnimodè dissipantur. Unde lectio Arabica, quasi præfatum Davidis hemistichion expōnens, inquit: *Dissipati sunt, & trepidaverunt corda eorum, ob furorem faciei ejus;* Dei scilicet irati, vel cuiusque viri sanctitate & Dei zelo prædicti. Zelo vindictæ Poloniorum Christiani exercitus, adversus Moschos, eti jam vitâ functus, apparuit Casimirus Ungarorum Rex candidissimo invectus equo, cuius solo aspectu exterritus Lithuanorum cuneus, arripiens fugam, cedit in acie Polonis, quarto nonas Martii. Est enim gravis ac molestus impiis solo suo aspectu justus.

Immo sua facie justus, tanquam falce

17.

aut

aut gladio ferit impios, eneaque scelestos. Inverant prælium Philisthæi audaces contra iuermes Hebræos & Israëlis populum, pro hoc exorante Samuele, 1. *Regum*, cap. 7. Egrediuntur Philisthiim in campum armati, præliorumque omni instrumento suffulti: militares suas copias præparant Israëlitæ, & dum grassari prælium incepérat: *Intonuit Dominus fragore magno in die illa super Philisthiim, & exterruit eos, & eas sunt à facie Israël*, ut ibidem vers. 10. refertur. Novimus Scripturæ phrasim, qua per faciem, furor & ira in vindicta qualibet denotantur: ex signo enim facile signatum colligimus. Cum ergo affectionum animi notæ in facie sæpissimè demonstrantur; hinc à facie disspari, trucidari, aut interfici, communis stylo auditur in Sacris. Verum pro nostro lemmate phrasim expendendo, emphasis verborum premere nunc licet, *Casii sunt à facie Israël*: scilicet Philisthæi Hebræorum hostes, coram Israël ceciderunt, & interfecti sunt. Anne facies, falsa est, lancea, sagitta, jaculum, siue gladius, ut à facie Israël tot sint percussi & cæsi hostiles Philisthiorum cunei? Etenim sicut gladius faciem habet ad ferendum, *Job* cap. 19. vers. 29. *Isaïe* 21. vers. 15. & alibi: ita facies, seu viri probi vultus, gladium habet, seu gladius est ad internacionem malorum. Israël enim, *videns Deum* interpretatur, & quidem beati ac justi viri typus est, cuius in cælis est conversatio. Aspectu igitur, & vultu piorum, & confunduntur, & pereunt in sua nequitia scelesti. *Stellio* animal reptile, tergo depictum, quasi quibusdam stellulis fulgentibus emicans, simplices ac virtuosos designat viros, qui manibus, siue operibus, domum regis, sive Ecclesiæ Dei sustinere, aut fulcire curant, ex D. Gregorio Magno lib. 6. *Moral.* cap. 4. & Beda *sup. cap. 30. Proverb.* De illo enim S. Isidorus Hispalensis libro 12. *origin. cap. 4.* sic habet: *Stellio de colore nomen habet inditum, est enim tergo pictus lucentibus guttis in modum stellarum.* :: *Hic autem scorpionibus adeo contrarius traditur, ut viso eo, pavorem iis afferat, & torporem.* Nam, ut cum Chrysostomo dicebamus, vir justus, vel solo aspectu peccatoribus gravis extat, atque molestus.

18. Sit ergo justi facies gladius, sitque contra impios ensis evaginatus ad mori. R.P. Mart. del Castillo, Paneg. Mar.

tem ipsorum, eti insensibilis sit, prout in manu piorum: nihilominus os habet & manus, sicut insensibilia alia, ut deglutiat impios, ut devoret & discerpatur scelestos. Etsi nullus esset ferreus gladius in exercitu Israël adversus Chanæum Sisaram cum suo exercitu, ad conspectum Barac in ore gladii: ac si gladius ipse verbum ore protulisset, terrendo hostiles inimicorum phalanges. Quod Chaldaeus sua lectione subindicit, *Exodus* 15, *Deuteronomio* 32, *Leviticus* 26, nempe *Ad verbum oris gladii*: ac si insensibilis machæra habuisset os, & linguam, ad verbum terrible aduersus Israëlitici populi inimicos proferendum, ipsosque in terrore fugandum. Meditor in nostro textu, nomine gladii debere intelligi sagittas, fundibula, fustes, ligones, vomeres & arma similia, quibus tunc præliabantur Hebræi. At medio Dei auxilio, in ore gladii obstupefacti & attoniti Chanæi, ab ore suum gladii perierunt; quia impii saepe contra se ipsos sua arma vertunt. Recole gladios Goliath 1. *Reg.* 17. vers. 5. Saulis 1. *Regum* 31. vers. 4. Philistinorum 1. *Reg.* 14. vers. 20. Holopernis *Iudith* cap. 13. vers. 9. & 10. militiae Timothei adversus Judam Machabæum decertantis, 2. *Machabœorum* 13. vers. 22. &c. Itaque, ut Rabbini in suo *Seder-Olam* scribunt: *Omnia que in cælis, & que in terris sunt, pugnauerunt contra Sisaram.*

Audita à Caïno illa cælesti voce, *Genes* cap. 4. vers. 10. exarata: *Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra;* cum bene calleret, etiam inanimatum sui fratri sanguinem vocem habere, & contra ipsum vociferari clamore magno, omnem jam etiam inanimatam & insensibilem creaturam in se ipsum pertimescens armata, ejulans proclamabat ibidem vers. 14. sic: *Omnis igitur qui invenerit me, occidet me.* (Optima consequentia, Igitur, &c. nam qui violenter occidit, & ipse occidetur.) In Hebræo legitur pro *omnis*, qui: *νεκρός οὐδέποτε, Colossi* 2, nempe *omnis*, vel *omne* inveniens me: nam rō *Col*, indifferens est ad omnem genus creaturarum, & ad omnem numerum. Fortè cum illa profereba Caïnus, præter ipsum & parentes, nullus adhuc homo degebat in orbe: at

LL 2 ipse

S. V.

Homines viribus invictos & armis, visu suo feminæ exarmant, oculis vinciunt, & aspectu enervant ultimum ad interitum.

ipse, quâ fraticida & iniquus, omnem sibi creaturam adversam formidans, tam de animata quam de inanimata creatura aiebat: *Omnis creatura inveniens me, occidet me.* Digna enim peccatori indicitur pœna, ut ab omnibus timeat, vereaturque omnes creature sua sceleris ultrices. Per pulchrè Oleaster in *Annot. moralis prætæti Genesios loci*, scribebat: *summè ergo, fratres, cavendum est, ne Deum offensum habeamus, quoniam non solum eum, sed omnes creature ejus habebimus adversarias: terra non dabit fructum, maria pisces, denique qua sua sunt, nobis cuncta negabunt, etiam Sol & Luna, & astra omnia, qua ad ministerium nostrum creata esse videntur: & nisi Dominus poneat signum, quod custodiret Cain, quicumque illi occurreret, occideret: immò cuncta creata decertarent, quod eorum primum in eum manum mitteret.* Igitur adversus impios etiam insensibilia manus habent, ut illos severiter puniant? Immò cuncta creata decertarent (repete cum Oleastro) quod eorum primum in eum manum mitteret. Idcirco Ieremias vindictam suorum, populique Iudaici inimicorum exoptans, *cap. 18. vers. 21.* inquietabat, ac Dominum perorabat: *Deduc eos in manus gladii.* Quasi diceret, da Domine inimicos nostros in manus tenentes gladium & arma, ut ferro pereant, qui tuum dilectum populum insequuntur. Sed Hebraico stylo, sicuti gladio os aut verbum tribuitur, ad hostes & impios homines trucidando: ita etiam manus ad internacionem. Sic & omnis alia creatura, Dei providentiâ insurgit in peccatores. Abacuc enim *cap. 3. vers. 10.* scriptum est: *Dabit abyssus vocem suam, altitudo, manus suas levabit; contra illos videlicet, qui Dominum suis offensis provocarunt ad iram.* Peccatori quidem omnis creatura hostis est, aiebat Origenes *homilia 4. in caput 3. Iosue, in principio*, & Lippomanus in *Catena super cap. 14. Exodi, lect. 4.* hæc profert: *Omnis creatura servit Creatori, & armatur contra impios, in ultionem Dei & amicorum ejus.* Vide de igne reprobos comedente, aut lingua suâ icellestissimos devorante, *psalmi 77. vers. 63.* verba, & Isaïæ vaticinium *cap. 5. vers. 24.* variaque loca alia apud oracula sacra, & Pætres.

20.

*A*d conspectum Barac, ut *Judicum cap. 4. vers. 15.* legitur, perterritus Dominus Sisaram, & omnes currus ejus, universamque multitudinem in ore gladii. In præsentia scilicet, & in oculis Barac, coram ipso, eoque respiacente (omne quippe id exprimunt voices, *Hebræa Liphe*, & Chaldaea *Kodham*,) Chananæi, eorumque exercitus debellati periisse. Et cur non ad conspectum Debboræ feminæ religiose, & totius Israëliticæ gentis ductricis? Si in medietate Taboris versus meridiem, è cuius jugo undique prospectus patet, & tota Galilææ planities, cum campo Maggedo, valle Eggedon, & Esdrelon, cum torrentis Cifon decursu visum spectantium delectat; *Debboro* residuebat ductrix, etiæ orationi vacans, conflictum utriusque spectans exercitus pro victoria, omniumque militum objiciebatur obtutui; ecce Historiographus sacer non ad conspectum *Debboro*, sed *Barac*, Chananæos superatos, vietosque fuisse recenset? Ad litteram perspicuè solutio adest; nam Debboro, etiæ spectans certamen in montis residens jugo, non tamen prosequebatur ut Barac hostes & Sisaram ad debellationem; idcirco solummodo de Baraco Sisaram, currusque ejus in sequente dicitur: *Perterritus, &c. ad conspectum Barac, &c.* Ethicè nihilominus instruimur, mulierum intentum evitare conspectum, activum dieas, sive passivum, quo multoties quodammodo fascinati viri quamplurimi cecidere. Bonus, honestus & sanctus erat Debboræ, religiosissimæ herois aspectus in acie: verumtamen conspectus feminæ absolutè, & præcipue inhonestæ & procacis, vitandus est, & fugiendus à viris spiritualibus & zelosis; quia multi propter ejus perierunt conspectum, multique eo quodammodo fascinati corruerunt, & in æternam fure detrusi voraginem: multi virtutibus exarmati, multi alias victores, vici. Idcirco quondam lege Italica Federici I. feminæ, etiam uxoræ, arcebantur à castris.

Non

Sermo Moralis IV.

453

Non erit in nostris nobiscum famina castris:

Qui reus extiterit, spoliis nudatus abibit:

Turpiter & naso mutilabitur illa recessu.

Unde Octavianus Augustus, ex *Suetonio in Octav. num. 44.* sub gravi poena sancivit, ne feminæ Olympicos spectarent ludos; ne viri aut feminarum præsentia & oculis fascinati perirent, aut ipsæ feminæ nudos homines intuentes, lascivo oculo caperentur. In Scythia feminas quasdam nuncupatas *Vitas*, legimus diuturno suo intuitu, non modo viros effascinasse, verum etiam interemisse, apud Beyerlink *tom. 7. litt. V.* verbo *Venefica*.

Nota est divini sententia Pneumatis, *Proverbiorum cap. 7. vers. 26.* ubi de feminâ meretricio amicta ornatu, inquit: *Multos vulneratos dejicit, & fortissimi quique interficiuntur sunt ab ea.* LXX. sic legunt: *Multos enim vulnerans dejicit, & innumerabiles sunt quos trucidavit.* *Hebreus;* *Et fortes omnes interficiuntur ejus;* nempe à muliere incauta & procaci. Sed quibus armis, quo ense, quâ sagittâ, quâ lanceâ femina homines fortissimos sic vulnerat, sic interficit? Profectò sua forma, sua pulchritudine, sua specie, suis oculis, quibus veluti sagittis è superciliorum arcu emissis, miseris vulnerant intuentes: quibus uti globulis igneis projectis, machinis & sua malitia tormentis, fortissimos & innumerabiles viros ferunt, vulnerant & intermunt. Audi Origenem *homil. 20. in cap. 25. Numerorum*, sic fantem: *Fama vincit armatos, ferrum pulchritudo captivat: vincentur specie, qui non vincuntur prælio.* Itaque pro instituto inquietabat Rabbi Ben-Sira in suo *2. Alphab. littera Z*, hæc: *Propter visum mulieris (sive actuum dixeris, sive passivum) multi pefunduntur fuerunt, & robusti omnes interficiuntur ab ea.* Nam ut D. Cyprianus *de singular. Clericor.* ait: *Femineus aspectus occurrens, velut sagittas alienis oculis jactat.* Immò lasciviens femina visum, & etiam oculos suos, ut jacula & ignes globulos mittit, & jact in fortissimos, ut devincat.

Ægyptia Putipharis uxor, & Josephi Patriarchæ domina, ad thalamum pelliebat juvenem pulcherrimum. Sollicita de libidine salax muliercula adolescentulum impedit castitate conspicuum.

Plura secum procax femina cogitaverat, ut suum servum alliceret ad scortum. In modestia oculorum juvenis, & in ejusdem honestate loquelæ, aut incessus, nulla via erat ad crimen. Voto jam adultera mulier ad arma validiora configit, ut ex toto vincat, & prostratum juvem robustum pertrahat ad illicita vulneratum. *Injecit domina sua oculos suos in Joseph*, & ait: *Dormi tecum*, ut *Genes. 39. vers. 7.* refertur. Vim verbi *Injicio*, expende: significat enim innectere, capere, ligare, aut cum impetu tela jaccere in hostem. Ideo Arabica legit emphaticè, *Extendit oculum suum*; videlicet, tanquam rete, aut funem mulier illa salax expandit, & extendit suos oculos in capturam servuli: ut quem non valebat nutibus aut verbis vincere, igneis suorum oculorum injectis sagittis transfigeret usque ad mortem. *S. Antiochus homilia 17.* sic loquitur: *Pium illum sanctum Joseph ea transfixit, & insubulavit planè usque ad mortem.* At Joseph ignea oculorum impudicæ feminæ tela præcavens, ut strenuus miles, pia & honesta responsione, retorsit absque ullo crimine in feminam impudicam. *D. Ambrosium tomo 4. libro 1. de Panit. cap. 13.* sic fantem: *Vidit hunc ignem Joseph, quando cum adulterii cupida mulier alloqua est: voluit cum capere sermone, misit laqueos laborum suorum; sed pudicum virum ligare non potuit.* *Solvit enim vincula mulieris vox pudoris.* Et *libro de Joseph, cap. 5.* aiebat idem Mediolanensis Antistes: *Iam si qua petulantibus afficit oculis, illius crimen solum est, qua male vidit; non hujus, qui mallet se nolle videri.* Sed quæres, quia fiducia, quia spe petulans femina fuerit ausa proferre, alloquique castissimum juvenem sic imperativè, *Dormi tecum?* Sanè fidens in toxicō, in veneno, in fune & laqueo suorum oculorum immisso, se jam credit ligasse atque viciisse sanctum juvenem ad impudicum congressum in honesto certamine. Iterum advoco Sanctum Antiochum loco citato sic fantem: *Ipse enim vel aspectus mulieris telum est veneno lethali litum.* *Primum vulnus affigit anima, ac miserè sauciat impressione sagitta.* Et Ruben in suo testamento *lib. de 12. test. Patriarchar.* aiebat: *Mulieres per visum venenum inferunt, & tunc opere captivant.* Igitur mulier suorum oculorum igneis ac lethalibus telis, & captivat invictos, & incautos fortissimos ferit.

LL 1 3. Enim